

Π Α Ν Τ Ο Τ Ε Ν Α Ε Ι Σ Α Ι Ο Ε Α Υ Τ Ο Σ Σ Ο Υ .

Ε Κ Τ Ο Σ Α Ν Δ Ε Ν Μ Π Ο Ρ Ε Ι Σ Ν Α Ε Ι Σ Α Ι Ε Ν Α Σ Η Ρ Ω Α Σ .

Σ Τ Η Σ Υ Ν Ε Χ Ε Ι Α Ε Ι Σ Α Ι Π Α Ν Τ Α Ε Ν Α Σ Η Ρ Ω Α Σ .

ΑΞΟΝΑΣ 3: ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΘΗΤΩΝ -ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ

2^ο ΕΠΑΛ ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ

ΣΧΟΛ.ΕΤΟΣ:2021-2022

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Bullying:

Κοινωνικό φαινόμενο που οξύνεται έντονα σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

Cyberbullying

Τα κρούσματα σχολικού εκφοβισμού αυξάνονται ραγδαία στη χώρα μας. Στο διαδίκτυο η κατάσταση, σχεδόν, φαίνεται να έχει πάρει εκρηκτικές διαστάσεις.

Η Ελλάδα έρχεται δεύτερη σε περιστατικά ψηφιακής βίας.

“Είσαι κοντός, χοντρός και καθυστερημένος. Η μάνα σου ντρέπεται για σένα κι ο πατέρας σου είναι αλήτης. Κοίτα τα μούτρα σου. Έπρεπε να ντρέπεσαι ρε βλάκα. Είσαι για φτύσιμο και ξύλο.....”

CYBER BULLYING

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΜΙΑ ΟΘΟΝΗ.

ΔΥΣΤΥΧΩΣ ΠΕΡΝΑΕΙ ΚΑΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΣΟΥ.

ΚΑΛΕΣΕ ΣΤΟ **11188** ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕ ΤΟ CYBER BULLYING.

www.cyberkid.gov.gr

www.facebook.com/cyberkid.gov.gr

Από τηλεοπτικό σποτ της Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος.

Συγ-χωρούν όλοι στο σχολείο;

Γ.ΠΑΝΟΥΣΗΣ, Άρθρο στο aixmi.gr, 24/10/2011

Ας κρατήσουμε το παράθυρο ανοιχτό

Ίσως έτσι το φως κουράζεται λιγότερο

να μπει στο δωμάτιο

Τάσος Κουράκης, Ιερωτικών

..... Η σχολική βία παραμένει «*μια βία που επερωτά*», που στέλνει μηνύματα ιδίως όταν ανθεί μέσα σε «*υπέρμετρα ιδιάζοντα σχολεία*» κοινωνικών προβλημάτων (ανεργίας και στιγματισμού).

Τα «*κακά υποκείμενα-μαθητές*» ζητούν –*δια της βίας- επικοινωνία, δηλώνουν «παρών» με τις πράξεις-προφάσεις τους, αποσυμπιέζουν τα αισθήματα καταπίεσης (μέσω μιας προσωρινής ισορροπίας) κι ανευρίσκουν ταυτότητα (ίσως και αξίες αρρενωπότητας).*

Άρα, δεν χρησιμεύουν σε τίποτα οι ευχές και οι κατάρες.

Χρειάζονται δύσκολες αποφάσεις. Ουδείς θα δεχτεί παθητικά «*τον κοινωνικό του θάνατο*».

Το σχολείο ως *χώρος συμβίωσης και επικοινωνίας* είναι, ταυτόχρονα, και το κατεξοχήν πεδίο διαμόρφωσης συνειδήσεων, αντιλήψεων και πρακτικών ήπιας επίλυσης των ενδο-συγκρούσεων.

..... Ο θυμός μέσα στο σχολείο και έναντι όλων, συνδυάζεται και ενισχύεται από την πλήξη (53%) και την απογοήτευση (32%), αλλά δεν αίρουν την ανάγκη του μαθητή να ανήκει σε μια ομάδα χωρίς να χάνει την ατομικότητά του. Η ενσωμάτωση στην κοινότητα των (ακόμα και επιθετικών) συνομηλίκων, η ατομική ή συλλογική λεκτική επιθετικότητα των μαθητών κινούνται ανάμεσα στο παιχνίδι, το χιούμορ και την προσβολή αλλά δύσκολα θα μπορούσαν να εκφράζουν ακραίες εξουσιαστικές διαθέσεις (στο ελληνικό, τουλάχιστον, πολιτισμικό πλαίσιο). Μάλλον πρόκειται για ομαδικές κοινωνικές αναπαραστάσεις ή για συμπεριφορές αναζήτησης ζωτικού χώρου (όπου ο ανταγωνισμός, η προσαρμογή, ο συμβιβασμός και η συνεργασία συνυπάρχουν).

Οι ανομικές φασαρίες μέσα στην τάξη αποδεικνύουν το τέλος των αντοχών του μαθητή στις πιέσεις που δέχεται για να «πετύχει».

Ας μην ξεχνάμε ότι το ελληνικό όνειρο επιτυχίας «που καλλιεργούν οι γονείς», μεταλλάσσει συναισθηματικά τα νέα παιδιά που διαισθανόμενα ότι δεν

μπορούν ν' ανταποκριθούν στα υψηλά standards και στις προσδοκίες, επιδίδονται σε ανομική φασαρία και καταστροφική άρνηση και αντί-δραση.

.....

.....Κι όμως, η ζεστή σχολική ατμόσφαιρα (της κατανόησης και της συνεννόησης) μπορεί να δημιουργεί

θετικά συναισθήματα και αίσθημα ασφαλούς περιβάλλοντος και να χρησιμοποιεί την επικοινωνία ως μέσο κοινωνικής ένταξης και ψυχολογικής υποστήριξης.

Ακόμα και οι ακραίες περιπτώσεις μαθητικής συμπεριφοράς, όπου και αν οφείλονται και σε ό,τι και αν καταλήγουν (βία, ναρκωτικά, πορνεία κ. λ. π.), πρέπει να βρουν μέσα στο σχολείο ένα «χώρο ζωής» κι έναν «κώδικα ζωής», που θ' ανατρέπουν τους αρνητικούς όρους (κοινωνικούς, πολιτισμικούς, οικογενειακούς) οι οποίοι ώθησαν τον νέο στα άκρα.

Άλλωστε, η συγχωρητικότητα ή ικανότητα συγχώρεσης είναι συνυφασμένες με τη διαλλακτικότητα και την ενσυναίσθηση και αφορούν τις διαπροσωπικές αντιδικίες.

Γιάννης Πανούσης, Εγκληματολόγος.

DOO

**SOMETHING
.ORG**

BULLYING : κοινωνικό φαινόμενο που οξύνεται έντονα σε περιόδους οικονομικής κρίσης με κυριότερες μορφές εκδήλωσης...

ΣΩΜΑΤΙΚΟ : σωματική βία, χτυπήματα, απειληγμένα, τραβολοιές...

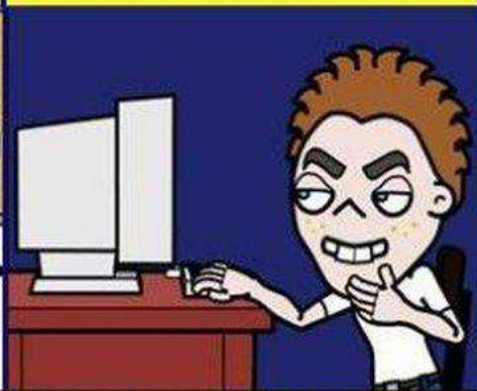
ΛΕΚΤΙΚΟ : κεράσματα, χλευασμός, καζάνια, μόνιμη σταχτοποίηση...

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ : διάδοση φημών, κοινωνική απομόνωση, διάδοση φημών και σχέσεων

CYBERBULLYING : μέσω internet, κινητών και άλλων ψηφιακών μέσων...

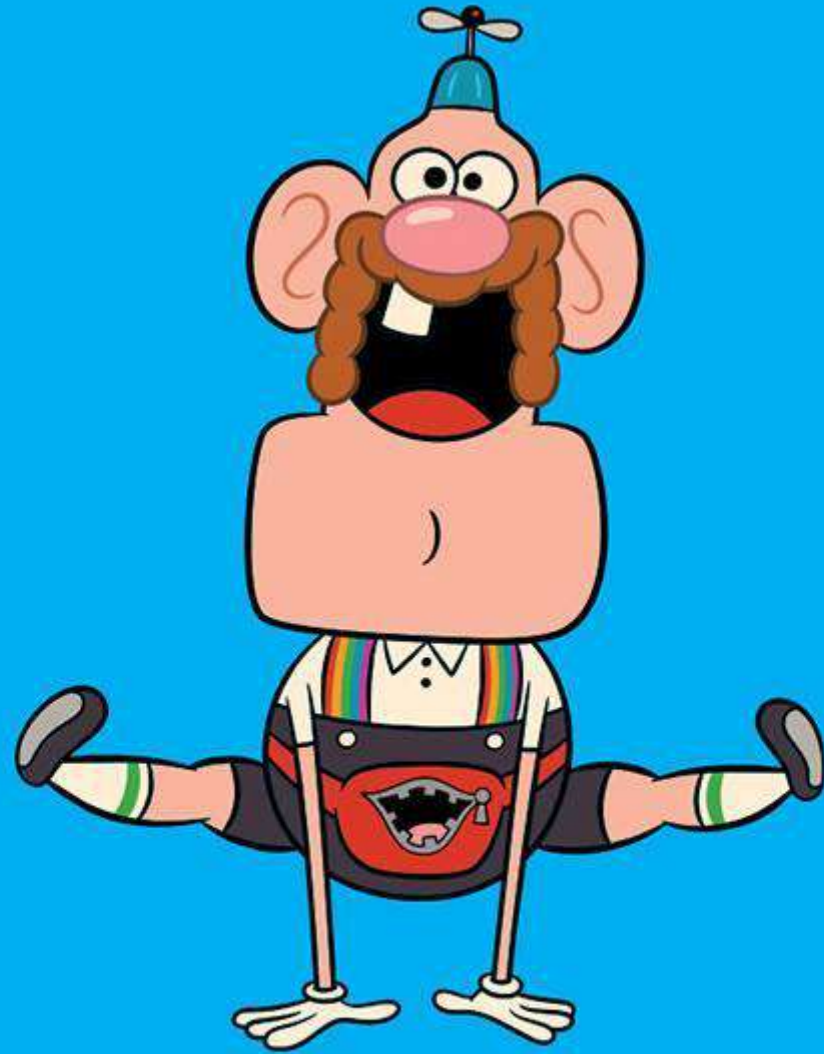

**ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕ ΤΟ BULLYING ΤΩΡΑ !
ΣΗΚΩ ΕΠΑΝΩ ΚΑΙ ΜΙΛΗΣΕ ΣΕ
ΚΑΠΟΙΟΝ ΠΟΥ ΕΜΠΙΣΤΕΥΕΣΑΙ ...**

ΠΑΝΤΟΤΕ ΝΑ ΕΙΣΑΙ Ο ΕΑΥΤΟΣ ΣΟΥ!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

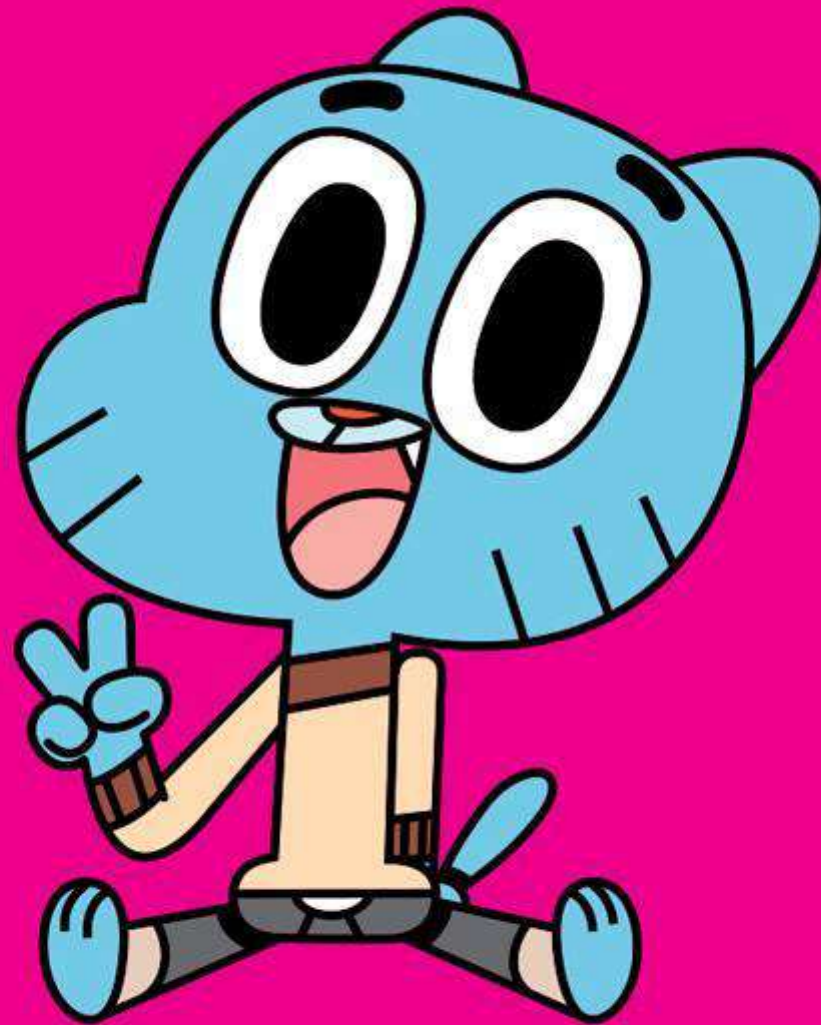

STOP SPEAK
BULLYING UP
CN

#ISPEAKUP

CN
CARTOON NETWORK

STOP **SPEAK**
BULLYING **UP**
CN

#ISPEAKUP

STOP SPEAK
BULLYING UP **CN**

#ISPEAKUP

CN
CARTOON NETWORK

#I Speak Up

STOP **SPEAK**
BULLYING **UP**
CN

#ISPEAKUP

CN
CARTOON NETWORK

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ-ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΑΝΟΧΗ-ΒΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

A. Κουμάνταρου: Το δικαίωμα στη διαφορά

Πας μη όμοιος μου, βάρβαρος. Αν είσαι άνδρας, βάρβαρες οι γυναίκες. Αν είσαι γυναίκα, βάρβαροι οι άνδρες. Αν είσαι ετεροφυλόφιλος, βάρβαροι οι ομοφυλόφιλοι. Ομοφυλόφιλος, βάρβαροι οι ετεροφυλόφιλοι. Έλληνας, βάρβαροι οι Αλβανοί, οι Σκοπτιανοί και ενίοτε οι Ευρωπαίοι. Αλβανός, βάρβαροι οι Έλληνες. Διανοούμενος, βάρβαροι οι χειρώνακτες, χειρώναξ, βάρβαροι οι διανοούμενοι. Ατελείωτος ο κατάλογος των αρνήσεων του Άλλου, του Διαφορετικού.

Έμφυτη, εξηγούν οι ψυχολόγοι, είναι η τάση του ανθρώπου να αντιμετωπίζει με δέος τη διαφορά, να τραυματίζεται από τα παιδικά του χρόνια διαπιστώνοντας ότι είναι μόνο αγόρι ή μόνο κορίτσι, ότι είναι κάτι το άλλο, το διαφορετικό, το αποκομμένο από τους γονείς του, από το σύμπαν, ένα μετέωρο άτομο που πρέπει να αυτοδιαχειριστεί τον εαυτό του. Μα αν σ' ένα παιδί είναι εξηγήσιμη μια συμπεριφορά που απορρίπτει μετά βδελυγμίας καθετί το διαφορετικό «πουφ, είναι κορίτσι» ή «πουφ, είναι ΑΕΚτζής», «πουφ, είναι χοντρός» ή «πουφ, είναι Τούρκος ή Έλληνας», σε μια κοινωνία ενηλίκων επιβάλλεται μια αντιμετώπιση κατανόησης κι ανοχής της διαφορετικότητας της δικής μας και των άλλων.

Βέβαια, όλοι κρύβουμε ένα παιδί μέσα μας. Μια έλλειψη, ένα μειονέκτημα, μια ανάγκη φανταστικής υπεροχής. Μόνο που, αν το ξέρουμε και το αναγνωρίσουμε αυτό, μπορούμε να είμαστε σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο λιγότερο κλειστοί και περισσότερο ανοικτοί, λιγότερο δογματικοί κι απόλυτοι και περισσότερο ανεκτικοί ανάμεσά μας.

Αν ο κάθε πολιτισμός ξαφνιάζεται με τη διαφορετικότητα του άλλου, αυτό δεν συνηγορεί σε μια αξιολόγηση του «καλύτερου» και του «χειρότερου» από τους δύο.

Αν πάρουμε π.χ. το παράδειγμα των διαφορετικών συνθηκών διατροφής, έχουμε μια μεγάλη ποικιλία προτιμήσεων και απαγορεύσεων, που δεν μπορούν να ενταχθούν σε ένα ενιαίο αξιολογικό σύστημα. Ποια σύγκριση μπορεί να υπάρχει και ποια αξιολόγηση να γίνει π.χ. ανάμεσα στη χριστιανική νηστεία, στις νηστείες των ορφικών θρησκειών, στην απαγόρευση του οίνου και του χοιρινού στο Ισλάμ ή στη διαδεδομένη χορτοφαγία σε ορισμένες ανατολικές θρησκείες; Πάντα τρώμαζε τους λαούς η διαφορετικότητα των άλλων λαών. Στη διατροφή, στη γλώσσα, στην ενδυμασία, στο χρώμα, στην κατατομή! Και πάντα αποδίδονται στους άλλους κάποια δαιμονικά χαρακτηριστικά που ήταν λίγο ή πολύ επικίνδυνα για μας.

Στο σημερινό οικουμενικό κόσμο δεν υπάρχει άλλος τρόπος ειρηνικής συμβίωσης πέρα από το σεβασμό της διαφοράς, πέρα από την ανοχή. Είναι δύσκολο να ζήσουμε χωρίς δαίμονες, χωρίς βαρβάρους, αλλά ίσως δεν έχουμε κι άλλη επιλογή!

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Νόρα Σκουτέρη -Διδασκάλου (Από τον Τύπο)

“Οι σχέσεις που έχουμε με τη διαφορά σημαίνουν διαπραγμάτευση και χειρισμό των σχέσεών μας με το άλλο-ό,τι κι αν είναι αυτό. Όμως στα μάτια των άλλων άλλα καθρεφτίζονται. Τα μάτια των άλλων μπορεί να είναι τουλάχιστον τόσο καχύποπτα όσο και τα δικά μας. Γίνονται καθρέφτης όπου διαπιστώνουμε πόσο “μελαχρινοί” ή πόσο “αλβανοί” δείχνουμε, καθρέφτης όπου κάθε “λευκός” μπορεί να διαπιστώνει πως είναι κι αυτός έγχρωμος και κάθε “έγχρωμος” πως είναι τελικά μια απόχρωση λευκού, δίχως να χρειάζεται να το αποδείξει με το αίμα του. Τα βλέμματά μας διασταυρώνονται. Μεταφράζουμε. Βρίσκουμε σημεία αναφοράς-όχι κανόνες και εξαιρέσεις. Στ’ αλήθεια, μοιάζουμε-μήπως όμως διαφέρουμε; Σίγουρα διαφέρουμε-μήπως τελικά μοιάζουμε;

Γ.Βιζυηνού: Μοσκώβ – Σελήμ

Ο ΜΟΣΚΩΒ-ΣΕΛΗΜ είναι το τελευταίο διήγημα του Βιζυηνού και πρωτοδημοσιεύτηκε το 1895 σε συνέχειες στην εφημερίδα Εστία. Το διήγημα χαρακτηρίζεται για την ψυχογραφική του δύναμη, την ανθρωπιά και τον πόνο για τον πάσχοντα άνθρωπο. Βασικό πρόσωπο είναι ένας κυνηγημένος και κατατρεγμένος Τούρκος, ο Σελήμ, που αφηγείται τις πίκρες και τις αδικίες που δοκίμασε στη ζωή του. Γι' αυτό και ο συγγραφέας δηλώνει από την αρχή ότι στο πρόσωπο του Τούρκου ήρωά του τίμησε «απλώς τον άνθρωπο», τον άνθρωπο ανεξάρτητα από φυλή και έθνος.

Ο αφηγητής ταξιδεύει με το συνοδό του στη Θράκη και φτάνει σε μια περιοχή με πλούσια βλάστηση όπου υπάρχει μια πηγή, η Καϊνάρτζα. Εκεί συναντά για πρώτη φορά ένα μεσόκοπο, τον Μοσκώβ-Σελήμ, που έμενε σ' ένα ξύλινο σπιτάκι, σαν εκείνα που βρίσκει κανείς στις ρωσικές στέπες. Ο Σελήμ τούς πέρασε για Ρώσους και τους πλησίασε γεμάτος χαρά.

1

[Έχει μανία με τους Ρούσους]

- Ποιος κατοικεί εδώ; ηρώτησα τον εντόπιον συνοδόν μου.
- Ο Μοσκώβ-Σελήμ, απήντησεν αδιαφόρως εκείνος.
- Θα είναι κανείς Ρώσος που έμεινεν εδώ μετά τον τελευταίον πόλεμον;
- Το εναντίον. Είναι Τούρκος εντόπιος. Τον πήγαν στην Ρωσία αιχμάλωτο, και δεν μας έκαμε την χάρη να μη γυρίσει πίσω. Είναι εφτάψυχος άνθρωπος!
- Πώς είναι εφτάψυχος;
- Να· χτυπιέται τώρα κι εικοσιπέντε χρόνια μες στους πολέμους και κόρακας δεν τον ευρίσκει.
- Και τι κάμνει εδώ τώρα;
- Περιποιείται αυτόν τον μικρόν κήπον και πουλεί τα οπωρικά του· έχει και μίαν αγελάδα και όρνιθες. Έπειτα κάμνει και τον καφετζή· ψήνει τσάι. Είναι τρελός άνθρωπος.
- Πώς είναι τρελός, είπον εγώ, αφού ζει τόσο γνωστικά!

— Ναι, είπεν εκείνος. Δεν ακούς πως τον λένουν Μοσκώβ-Σελήμ; Έχει μανία με τους Ρούσους. Οι Τούρκοι στην αρχή δοκίμασαν να τον εβγάλουν από τη μέση, τον επήραν για προδότη. Ύστερα όμως το κατάλαβαν πως τα 'χει κομμάτι χαμένα και τον άφησαν. Αυτός δεν θέλει να τους ιδεί· φυλάγει να 'ρθουν οι Ρούσοι, λέγει, και τίποτε άλλο. Οι Τούρκοι πάλι έρχονται εδώ και τρώγουν και πίνουν και διασκεδάζουν μ' αυτόν και τον περιπαίζουν.

Και πριν ή τελειώση την φράσιν του — Νάτος! ανεφώνησε. Να ο Μοσκώβ-Σελήμ, που σε λέγω. Σε είδε με το «καλπάκι»* και με τα ποδήματα — χωρίς άλλο σε πήρε δια Ρούσον. Δεν ηξεύρεις πώς φυλάγει να έλθουν οι Ρούσοι και πόσο τον πειράζουν δι' αυτό και τον περιπαίζουν.

Υψηλός, ευθυτενής ανήρ εφάνη τω όντι χωρών προς ημάς στερεώ τω βήματι από του οικίσκου εκείνου. Εφαινετο πολύ πλέον ή μεσήλιξ. Τα μακρά αυτού σκέλη, με όλην την στεγνότητα του εδάφους, ήσαν βυθισμένα μέχρι των μηρών εντός υψηλών στρατιωτικών υποδημάτων, εξ εκείνων τα οποία οι κοζάκοι κατά δεκάδας χιλιάδας επώλησαν εις τους εντοπίους, καθ' ας ημέρας απήρον* από της Θράκης. Ηγάπων άρα γε τον τόπον τόσο πολύ, ώστε αφού δεν επετρέπετο πλέον εις τους πόδας των να πατώσι τα ιερά εκείνα χώματα, κατέλιπον αντ' αυτών τα υποδήματά των; Ή ηγάπων τα χρήματα τόσο, ώστε προετίμησαν να επιστρέψωσιν εκ Τουρκίας μ' ελαφροτέρους πόδας και βαρύτερον βαλάντιον; Δεν ηξεύρω. Το βέβαιον είναι μόνον ότι τα υποδήματα του Μοσκώβ-Σελήμ δεν ηδύναντο πλέον να χρησιμεύσωσιν ως αντιπρόσωποι ρωσικών ποδών επί θρακικού εδάφους. Τόσον ήσαν τετριμμένοι οι πάτοι αυτών, ώστε τα πέλματα του Μοσκώβ-Σελήμ αντικατέστησαν ήδη προ πολλού το ρωσικόν δέρμα.

Προς αντίθεσιν, έφερεν ο Τούρκος ερυθροτάτην περί την οσφύν ζώνην, ης αι αναρίθμητοι πτυχαί, ως αλλεπάλληλα σπάργανα, εκάλυπτον παραμορφούσαι το άνω αυτού σώμα από του υπογαστρίου μέχρις άνωθεν των μαστών. Τούτο καθίστα το παράστημα του Μοσκώβ-Σελήμ τόσο μάλλον κωμικόν, καθ' όσον το ιμάτιον, όπερ έφερεν αμέσως επί της ζώνης και του υποκαμίσου, ήτο προφανώς παλαιός στρατιωτικός επενδύτης φέρων ακόμη δύο τρία επιμελώς εστιλβωμένα ρωσικά κομβία, και σώζων τα ίχνη των αποτετριμμένων σειρητίων του περιλαιμίου και των χειρίδων. Εις επιμετρον έφερεν ο Μοσκώβ-Σελήμ επί της κεφαλής υψηλόν φέσιον Τούρκου στρατιωτικού, άνευ θυσάνου όμως, και περιδεδεμένον περί τους κροτάφους διά λεπτού πρασίνου μανδηλιού. Παραδοξότερα στολή δεν ηδύνατο να γίνη, ούτε δι' αυτούς τους μωράς νεωτεριστικάς αξιώσεις έχοντας εντοπίους.

— Dobro-doide, Bratuska! ανεφώνησεν ο Τούρκος πλησιάζων μετά προφανούς ταραχής. Τουτέστι: καλώς ήλθες, αδελφέ! Καθ' ην δε στιγμήν εγώ τω απέδιδον τον χαιρετισμόν κατά τον τουρκικόν τρόπον, συγκλείσας εκείνος τα σκέλη, και αναλαβών αρειμάνιον παράστημα, αντεχαιρέτησεν ως Ρώσος στρατιώτης.

— Τι κάμνεις; τω είπον εγώ. Καλά είσαι; καλά;

— Κακά και ψυχρά, απήντησεν εκείνος. Δόξα τω Θεώ!

Λαβών δε την χείρα μου εντός της οστεώδους παλάμης του έσεισεν αυτήν ισχυρώς και μετά περιπαθείας. Είτα κύψας προς το ους μου, ηρώτησε χαμηλοφώνως και μετά τρυφεράς, ως εννόησα, οικειότητας:

— Μοσκώβ; Μοσκώβ;

Ητένισα προς αυτόν μετ' απορίας. Εκείνος, όμως, κλείσας τον έτερον οφθαλμόν, ένευσεν εμφαντικώς, ως εάν ήθελε να είπη: Έννοια σου! και αν συ δε το ομολογείς ενώπιον αυτού του τρίτου, εγώ όμως το αισθάνομαι πως είσαι Ρώσος και πολύ ευχαριστούμαι διά τούτο.

— Όχι Μοσκώβ! απήντησα εγώ τότε στεναχωρημένος! Όχι Μοσκώβ! Χριστιάν, Ρουμ.*

Το υψηλόν του Μοσκώβ-Σελήμ ανάστημα, διαψευσθέντος ήδη σκληρώς εν τη προσδοκία, συνεκάθησεν ήδη καθ' όλους τους αρμούς του, ώστε ο άνθρωπος έγινε απ' εκείνης της στιγμής κατά μίαν σπιθαμήν τουλάχιστον βραχύτερος.

Η μορφή του «παράξενου» Τούρκου έφερε αναστάτωση στην ψυχή του αφηγητή, γι' αυτό και την άλλη μέρα γύρισε ξανά στην Καϊνάρτζα. Ο Σελήμ τον υποδέχτηκε εγκάρδια. Ανάμεσά τους δημιουργήθηκε κλίμα εμπιστοσύνης. Ο Τούρκος αρχίζει να του αφηγείται τα βάσανα της ζωής του, τις παιδικές τραυματικές εμπειρίες, τις αδικίες και τις πίκρες, που είχε δοκιμάσει, και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες κατατάχτηκε στο στρατό, για να καλύψει τον ανυπόταχτο αδερφό του Χασάν.

[Να τον αγαπήσει ο πατέρας]

— Εγεννήθην από Μπέηδες και είχα πλουσίαν οικογένειαν. Είχα ακόμη δυο αδελφούς ομομητρίους¹. *Επειδή δε ήμην ο τελευταίος και αδελφήν δεν είχομεν, η μητέρα μας η συγχωρεμένη, όχι μόνον δεν ήθελε να με εβγάλει από το «χαρέμι», αλλά και μ' εστόλιζεν ως να ήμουν κόρη. Ήθελε βλέπεις η καημένη να γελά τον εαυτό της και [να] παρηγορεί την λύπην της, διότι δεν είχε κι εκείνη μίαν θυγατέρα. Έγινα δώδεκα χρόνων παιδί και ακόμη είχα μακριά μαλλιά, κινιασμένα* νύχια, βαμμένα μάγουλα, κι εφορούσα κοριτσιίστικα φορέματα.* Η μητέρα μ' εκαμάρωνε —Θεός συγχωρέσοι την!— τόσω περισσότερο, όσω

φανερότερον ήτο ότι μόνον εγώ την ομοιάζα καθ' όλα. Εγώ, ενόσω ήμην μικρός, υπέφερα να με ζωγραφίζουν και να με στολίζουν ωςάν κούκλα. Ενόσω όμως εμεγάλωνα, επερίσσευε και η αηδία μου διά τα χαϊδεύματα των γυναικών. Αυτό προξενούσε μεγάλην θλίψιν εις την καλήν μου την μητέρα, διότι το έβλεπεν η καημένη πως ήμουν ανυπόμονος, πως δεν έβλεπα την ώρα να πετάξω έξω από τα χέρια της. *Τον πατέρα μας τον έβλεπα πολύ σπανίως· ήταν υπερήφανος, αυστηρός άνθρωπος και δεν ομιλούσε πολύ εις το χαρέμι. Εμένα ποτέ δεν μ' επήρην εις την ποδιάν του να με χαϊδεύσει· θαρρείς πως μ' εσιχαίνονταν όταν μ' έβλεπε με μακριά μαλλιά και κοριτσίσια ρούχα. Ποτέ δεν μ' εχάρισε τίποτα, και πάντοτε με ονόμαζε με εμπαιχτικά παρανόματα. Ήταν όμως και παλικαράς άνθρωπος· αγαπούσε πολύ τα άλογα και τα όπλα και επερίπαιζε τα γυναικίστικα πράγματα. Εγώ μέσα μου τον ελάτρευα· κι επιθυμούσα να γίνω σαν εκείνον, οπλισμένος καβαλάρης, τόσω θερμότερα, όσω περισσότερο επέμεναν να με κρατούν εις το χαρέμι!*

— Το βλέπω πως δεν μ' αγαπάς εμένα, με είπεν η μητέρα μου μίαν ημέραν, ενώ εχάιδευε τα μαλλιά μου. Καημένο παιδί! Δεν το ξεύρεις πως ο πατέρας έχει τώρα και άλλην γυναίκα, πως εμάς δεν θέλει πια να μας γνωρίζει! Αν πας κι εσύ μαζί του, εγώ θ' αποθάνω! Το ξεύρεις; — Μα έχει και εύμορφο **άτι*** ο πατέρας, είπα εγώ τότε, ωςάν παιδί, έχει και χρυσά πιστόλια εις την μέση, γι' αυτό έχει και άλλην γυναίκα. — Καλά, είπεν η μητέρα μου, ύστερα αφού εσκέφθη πολλήν ώρα λυπημένη. Το **μπαϊράμι*** δεν είναι μακρυνά, αρνί μου. Αν θέλεις να μ' αγαπάς όσον σ' αγαπώ εγώ, και πιστόλια θα σε αγοράσω τότε και ό,τι άλλο θελήσεις. Δος με μόνον την υπόσχεσή σου πως δεν θα γένεις και συ αδιάφορος σαν τ' άλλα σου τ' αδέρφια. — Καθώς είπα, θα ήμην έως δώδεκα χρόνων παιδί, και θαρρώ πως άλλο από το γάλα που μ' εβύζαξε, τίποτε δεν ημπόρεσε να με αφομοιώσει τόσον εις την μητέρα μου, όσον η υπόσχεσις ότι θα μ' εβγάλει τα κοριτσίστικα και [θα] με φορέσει πιστόλια. Αγάπην — αγάπην ησθανόμην δι' αυτήν άπειρον και μόνον δι' αυτήν την αγάπην της εστάθη δυνατόν να με έχουν τόσον καιρόν μεταμορφωμένον και φυλακισμένον. Από την στιγμήν όμως που με έδωκε να καταλάβω ότι ο πατέρας την καταφρονεί προς χάριν μιας άλλης, δεν ήξευρα με ποίον τρόπον να της φανερώσω την αγάπην μου όσον το δυνατόν περισσότερο. Ποτέ δεν έφευγα από κοντά της. Ποτέ δεν παρήκουσα τους λόγους της. — Όταν με αγαπάς εσύ, έλεγε πολλές φορές η μητέρα μου — Θεός σχωρέσοι την— δεν αισθάνομαι την περιφρόνησιν των άλλων. Ιδέ τ' αδέλφια σου, επήρην από τον πατέρα τους· δεν έχουν καρδιά μέσα στα στήθια. Μόνον εσύ ομοιάσες εμένα. Ο Θεός να σε δώσει την ευλογία του!

Το μπαϊράμι δεν άργησε να έλθει κι εγώ ευρέθηκα έξαφνα παλικαράκι με το **τιπελίδικό*** μου το φέσι, με πράσινα **τζαμεντάνια*** και **ποτούρια***, με χρυσοκέντητα **τοζλούκια*** και, κατά την υπόσχεσιν της μητρός, με δυο μικρά πιστολάκια εις το μεταξωτό μου το ζωνάρι.

Επήγα να πετάξου από την χαρά μου. Πρώτα πρώτα έτρεξα να αγκαλιασθώ τον πατέρα μου. Τώρα πλέον δεν θα με περιπαίζει. Τώρα θα τον αρέσω. Όσην χαρά είχα άλληνη τόσην λύπην επήρα, όταν με είδε κι εξύνισε το αυστηρό του πρόσωπο, και είπε πως δεν ηξεύρω να περπατώ σαν αγόρι!

Έλεγα άλλοτε με τον νουν μου: αν δεν με αγαπά ο πατέρας ίσα με τ' άλλα μου τ' αδέρφια, φταίουν τα κοριτσιίστικα μου φορέματα. Επερίμενα λοιπόν να με πάρει με το καλό, τώρα που ενδύθηκα ωσάν εκείνον, που εκαβαλίκευα περήφανος το αλογάκι κι επήγαινα εις το σχολείο. Τίποτε. *Πάντοτε εγώ ήμην ο ανίκανος, ο δειλός, ο σιχαμερός. Ό,τι κι αν έκαμνα, πάντοτε έφταια. Έλιωνε η καρδιά μου όταν έβλεπα πως ο πατέρας με κανένα τρόπον δεν ήθελε να με αγαπήσει. Και όχι μόνον αυτό. Εθύμωνα όταν έβλεπε πως ο μεγάλος αδελφός μου δεν άφηνε τον μεσιανό να με κακομεταχειρίζεται.*

Το εναντίον, η μητέρα μου που τα εμάθαινε όλα προσπαθούσε να με κρατήσει όσον το δυνατόν περισσότερο καιρόν κοντά της εις το χαρέμι, με την πρόφασιν ότι μ' εδίδασκε το μάθημά μου. Ήταν από μεγάλη οικογένεια και ήξευρε γράμματα. Κι εγώ το ήθελα να είμαι κάποτε μαζί της, διότι το έβλεπα πως ήτο δυστυχής, και ότι είχε πολλήν παρηγοριά όταν είμεθα μαζί, και ημπορούσε να με λέγει πόσες πίκρες την επότιζε η δεύτερη γυναίκα του ανδρός της. Η καρδιά μου έσταζεν αίμα όταν τα άκουα, μα ποτέ δεν απεφάσισα να μαλώσω με κανένα, να υπερασπισθώ την μητέρα μου διά την αδικία που υπέφερε. *Διότι η μόνη μου επιθυμία ήτο να μ' αγαπήσει ο πατέρας μου.* Λοιπόν έκαμνα ό,τι ήξευρα πως τον ευχαριστούσε, και προ πάντων προσπαθούσα να είμαι το ένα με τον μεγάλο μας αδελφό, εις τον οποίον είχε ο γέρος πολλήν αδυναμίαν. Τον έμοιαζεν ως την τρίχα τον πατέρα μας, μα ήταν πολύ μαλακός, πολύ καλόκαρδος νέος. Πολλές φορές τον άκουσα να μ' επαινεί εις τον πατέρα, πολλές φορές προσπάθησε να με βάλει στην καρδιά του — εστάθηκεν αδύνατο. *Έγινα δεκαοχτώ χρόνων παλικάρι, ένα γλυκό λόγο δεν άκουσα από τα χείλη του.* Εκεί μια μέρα ήλθαν να κληρώσουν στρατιώτας κι εβγήκεν ο κλήρος του αδελφού μου του μεγάλου.

— Χαίρω, πολύ χαίρω, είπε ο πατέρας, όταν του εφέραμεν την είδηση. Ο **Σερασκέρης*** είναι κάπως συγγενής μας, και αφού **«κισμέτι»*** σου ήταν να γένεις στρατιώτης, θέλω να γένεις μεγάλος εις τα στρατιωτικά. Θα στείλω ένα γράμμα εις τον Σερασκέρη και θα κάμεις καθώς σε παραγγείλω.

Ο αδελφός μου έχασε την θωριά του, και καθώς έστεκε με σταυρωμένα χέρια εμπρός του, έτρεμε σαν το φύλλο. Ο πατέρας, καθώς είπα, τον αγαπούσε περισσότερο από τους άλλους, μα ήταν αυστηρός, σκληρός άνθρωπος· εκείνο που ήθελε, έπρεπε να γίνει.

— Δεν είναι τίποτε για να φοβηθεί κανείς, εξακολουθούσε να λέγει ο πατέρας, όσον είναι γραφτό του ν' αποθάνει με το μολύβι, εις της θάλασσας τον πάτο να κρυφθεί, πάλι με το μολύβι θ' αποθάνει. Ακούω έξω βροντά το **τουμπελέκι*** — οι νεοσύλλεκτοι μαζεύονται για να διασκεδάσουν— άιντε, πήγαινε να 'βρεις τους συντρόφους σου.

Ο ιδρωσ έσταζε από το πρόσωπο του αδελφού μου, τα μάτια του ήταν βαθιά σκοτιδιασμένα. Ο πατέρας δεν εγύρισε να τον ιδεί.

Αν δεν επρόφθανα να βάλω το χέρι μου αποκάτω στην μασχάλη του, να τον κρατήσω, θα έπεφτε λιποθυμισμένος εκεί πέρα. Ο πατέρας εγύρισε το πρόσωπό του από την άλλη μεριά, εσηκώθηκε από το **μεντέρι***, και χωρίς να προσθέσει τίποτε, χωρίς να καλονυχτίσει, επήγεν εις το χαρέμι. Άλλη φορά ποτέ δεν είχε πάγει τόσο ενωρίς εις το χαρέμι.

Ήταν επάνω κάτω δειλινό· τα τουμπελέκια έρχονταν ολονέν κοντύτερα· φωνές ακούονταν: «Πολλά τα έτη του Σουλτάνου!» βιολιά και λαγούτα ακούσθησαν έξω από την θύρα μας — ήρχονταν να τον πάρουν. Ο αδελφός μου εχύθη εις τον λαιμόν μου, έκρυψε το πρόσωπο του εις τα στήθια μου, και με κάτι κλάματα που ερράγιζαν την καρδιά σου, με μια φωνή βαθιά βαθιά κι απελπισμένη: — Δεν πηγαίνω! είπεν. Θα με σκοτώσουν εις τον πόλεμο. Δεν βαστώ να πάγω!

— Μην απελπίζεσαι, του είπα, αφέντη μου· είναι καιρός ακόμη έως ότου να πας· ο πατέρας μπορεί ακόμη να σ' εξαγοράσει και αν δεν το κάμει, εγώ πηγαίνω εις τον τόπο σου. Μη φοβάσαι! [...]

* * *

Έτσι εμβήκα εγώ που με βλέπεις εις τα στρατιωτικά. Αλήθεια πως τα ευρήκα ευθύς εξαρχής όχι καθώς τα εφантаζόμουν αλλά κανείς δεν ημπορεί να με ειπεί πως παραμέλησα ποτέ το χρέος μου. Ως και ο χιλίαρχος όστις μας εστρατολόγησε, άνθρωπος σε λέγω, που να έπιανες την μύτη του, θα έσταζε φαρμάκι, ως κι εκείνος ύστερ' από δύο τρεις ημέρας δρόμον ήρχισε να με καλοκοιτάζει: Δεν θέλω να σε ειπώ ένα προς ένα όσα ήλθαν στο κεφάλι μου τόσο καιρό οπού διήρκεσεν ο πόλεμος της Κριμαίας.² Τους κόπους και τες στερήσεις και τες κακουχίες τες έχω κάμει «χαλάλι» εις τον αφέντη μου τον Σουλτάνο, χαλάλι και το αίμα όσον μου εχύθηκεν εμπρός εις την **Σιλίστριαν*** χαλάλι του το έκαμα, καθώς κάμν' η μάνα στο τέκνο της χαλάλι το γάλα που το βύζαξε. Ένα πράγμα μόνο μου εκάθησε σαν πέτρα στην καρδιά —ήταν το πρώτο πρώτο που μ' επίκρανε— αυτό δεν ημπορώ να το ξεχάσω. Αφού δηλαδή εδιώξαμε τους Ρούσους από την Σιλίστριαν, ευρέθηκε πως είχα μια κακιά πληγή, η οποία δεν ημπορούσε να γιατρευτεί μονάχη καθώς μου εγιατρεύθηκαν οι άλλες. Μ' εσήκωσαν λοιπόν δυο νομάτοι και μ' επήγαν μέσα εις το φρούριο, εις το νοσοκομείο. Πρέπει να έχασα πάρα πολύ αίμα, διότι ελιγοθύμησα, και πολλές ημέρες δεν ήμουν εις τον εαυτό μου. Όταν άρχισα κομμάτι να αισθάνομαι και να καταλαβαίνω τι

ομιλούν τριγύρω μου, ακούω ν' αναφέρεται συχνά πυκνά το όνομά μου εις τα στόματα δυο τριών που κάθονταν εκεί κοντά μου. Προσέχω με τον νου καλύτερα — ήταν μια ιστορία: το πώς εγώ επήρα την πληγή διά να γλιτώσω την σημαία μας από τα χέρια του εχθρού, ύστερ' αφού έπεσεν ο σημαιοφόρος και ο χλωμός χιλίαρχος μας άφησε περικυκλωμένους από τον εχθρό κι έφυγε. Θαρρώ πως εγιατρεύθηκ' απ' εκείνη την στιγμή μόνο με την ιστορία οπου άκουσα παρά με τες αλοιφές και με τους επιδέσμους. Καλύτερα ν' απέθνησκα τότε μ' εκείνην εκεί την ευχαρίστηση! Ένας ιατρός — θαρρώ πως ήταν Φράγκος— μ' έδωκε να εννοήσω πως έγραψαν εις τον αφέντη μας τον Σουλτάνο και θα με βάλει ένα παράσημο επάνω στην πληγή μου, άμα γίνω καλά και σηκωθώ, διότι είμαι καλό παλικάρι. Μα όλ' αυτά θαρρείς που ήτανε γελάσματα διά να γιατρευθώ μιαν ώρα γρηγορότερα.

Όταν εθεραπεύθη η πληγή μου κι εβγήκα από το νοσοκομείο, βλέπω τον κίτρινο χιλίαρχο τον λιποτάκτη — πού να τον γνωρίσω! Τον επροβίβασεν ο Σερασκέρης τρεις βαθμούς και τον εκρέμασαν ένα τρανό παράσημο, διότι έσωσε την σημαία μες από τα χέρια των εχθρών! Μόλις μ' ανεγνώρισε, με γνεύει να τον πλησιάσω.

— Σήμερα, είπε, πηγαίνει έν' απόσπασμα εις το Βαλκάνι να κτίσει οχυρώματα· θα πας και συ μαζί να σκάφεις και να κουβαλάς χώμα! Άιντε να μη σε ιδούν τα μάτια μου άλλη φορά εδώ πέρα.

Αυτή ήταν η ανταμοιβή και το παράσημό μου!

Ο Φράγκος ο γιατρός με το φανέρωσε. Οι τρεις βαθμοί προβιβασμός και το παράσημο εστάλθηκαν από τον Σουλτάνο τον αφέντη μας διά τον όστις έσωσε την σημαίαν του από τα χέρια του εχθρού. Μα ο φαρμακιέρης εκείνος ο χιλίαρχος ήταν συγγενής με μιαν ευνοουμένη του Σερασκέρη, και όχι μόνον ως λιποτάκτης δεν ετιμωρήθη, αλλά και επαρασημοφορήθη και επροβιβάσθη με το αίμα, που έχυσα εγώ, την ώρα που εκείνος έφευγε!

Ενόσω ήμουν άρρωστος ελογάριαζα να γράψω στον πατέρα μου πως κάτι τι κατόρθωσα κι εγώ στον πόλεμο, και ήμουν βέβαιος πως θα εφρόντιζε διά την προαγωγή μου, τώρα καν. Ήταν άνθρωπος που αγαπούσε την ανδρεία και το θάρρος· ο Σερασκέρης ήτο συγγενής μας πάντοτε, και ό,τι υπεσχέθη ο πατέρας εις τον μεγαλύτερό μου αδελφό, όταν εκληρώθη, ημπορούσε τώρα να το κάμει δι' εμέ. Μα όταν έμαθα τι θα ειπεί να έχεις συγγενή τον Σερασκέρη, είπα μέσα μου ως λείπει! Καλύτερα να κάμνω πρώτος το καθήκον μου εις την γραμμή, διότι ηξεύρω πως κανείς δεν θα με προστατεύσει άλλος από το Θεό και το «κισμέτι» μου, παρά να έχω τέτοια προστασία. Ποιος ηξεύρει; ημπορεί μέσα εις τον κίνδυνο της μάχης να μου το φέρει ο διάβολος στον νου, πως έχω συγγενή τον Σερασκέρη, και να προδώσω το καθήκον μου, να γίνω λιποτάκτης! Και ύστερ' απ' αυτό, ημπορεί ο Σερασκέρης να διατάξει το παράσημο και τα γαλόνια δι' εμένα τον συγγενή του, ενώ το παλικάρι οπου έσωσε του κράτους την τιμή και τη σημαία της θρησκείας, όχι μόνον χωρίς ανταμοιβή θα μείνει δια τούτο, αλλά και

καταφρόνηση θα υποφέρει, καλή ώρα σαν εμένα, που πήραν το σπαθί και το ντουφέκι από το χέρι μου και μ' έδωκαν ένα κοφίνι κι ένα φκιάρι! Όχι! Ξεύρω πόσο φαρμακερή πικράδα είναι σ' αυτή την αδικία μέσα. Δεν θέλω να την πει κανένας άλλος! Αν είναι για να πάγω εμπρός, θέλω να πάγω διά την αξία μου, και όχι από εύνοια και προστασία. Τέτοιοι συλλογισμοί μ' εμπόδισαν να γράψω τότε στον πατέρα μου. Κάλλιο να είχα γράψει! Ποιος ήξευρε; Θα έπαιρναν τουλάχιστον μίαν είδηση πως είμαι ζωντανός. Διότι από αυτή την εποχή και ύστερα, τόσον ανάποδα μου ήλθαν όλα, ώστε δεν εστάθη δυνατόν να στείλω ένα γράμμα στην πατρίδα μου.

Εφτά σωστά χρονάκια υπηρέτησα τον βασιλέα τότε, εφτά παράδες στο **κεμέρι*** μου δεν είχα, όταν μ' έδωσαν την άδεια να επιστρέψω εις το σπίτι μου. Και δεν το λέγω αυτό από παράπονο. Εμείς και οι ιδικοί μας, η ζωή και η περιουσία μας, είναι κτήμα του αφέντη μας του Σουλτάνου και είναι χαϊρι και ευτυχία όταν εξοδεύονται εις την υπηρεσίαν του. Μα ο Σουλτάνος από έλεος και ευσπλαχνία προς τον λαόν του, διέταξε διά τον κάθε στρατιώτη, καθώς τον παίρνει διά το ντοβλέτι από την πόρτα του σπιτιού του, έτσι να τον γυρίζει πάλιν οπίσω και τον αφήνει εις την πόρτα του σπιτιού του. Εμένα που μ' αφήκανε γυμνό σχεδόν και ανυπόδητο, δώδεκα ημερών δρόμο μακράν από τον τόπο μου, τι ήθελες να κάμω;

Δεν θέλω να σε ειπώ το τι υπέφερα έως να φθάσω εις το σπίτι μας. Τρεις τέσσερις φορές μόνον μ' εφυλάκισαν αυτά τα κνώδαλα οι υπάλληλοι της βασιλείας, γιατί δεν ήξευραν να διαβάσουν το χαρτί οπού κρατούσα εις το χέρι μου και μ' έπαιρναν διά κλέφτη· τρεις τέσσερες φορές εδοκίμασαν να με σκοτώσουν ως κατάσκοπον. Επί τέλους εγώ, ο οποίος επήγα τόσον υπερήφανος, τόσον αφοσιωμένος και με τόσες χρυσές ελπίδες εις την στρατιωτική υπηρεσία, εγύριζα ταπεινωμένος, περιφρονημένος εις τον τόπο μου, όχι με το παράσημο που αξιώθηκα μέσα εις την φωτιά της μάχης, αλλά με τες πληγές εις το στήθος και με τον τρουβά του ζητιάνου εις την αμασχάλη! Αυτά βέβαια δεν θα ήθελε ποτέ ο αφέντης μου ο Σουλτάνος και δεν ήμουν εγώ υπόχρεος να τα υποφέρω. Και όμως... άμποτε να ήταν μόνον αυτή η δυστυχία!

Όταν εμβήκα εις την αυλή μας, κανένας δεν μ' εγνώρισε· μα πίστευσέ με, μήτ' εγώ εγνώρισα κανένα, ως και αυτά τα κτίρια έγιναν αγνώριστα. Εις τα δικά μου χρόνια, όπου και αν εγύριζες το βλέμμα σου, θα σ' έλεγαν τα πράγματα που βλέπεις, πως εδώ μέσα προστάζει ένας αυστηρός αφέντης, ένας όστις αγαπά την τάξη και την ευμορφιά και την ησυχία. Κάθε άλλο πράγμα τώρα. Η βρύση μέσα στην αυλή εστείρευσε· της θύρας τα κρικέλια εκοκκίνησαν από την σκουριά, και στου σπιτιού το έμβασμα κανένας δεν έστεκε όπως άλλοτε με σταυρωμένα χέρια, έτοιμος ν' ανοίξει εις τον αφέντη του την θύρα. Τους δούλους, τους ήκουα μόνον πως εφώναζαν αδιάντροπα και υβρίζοντο και εγελούσαν ωςάν δαιμονισμένοι· μα πού κανένας να φανεί να ιδεί, να υπάγει να ειδοποιήσει! Θορυβημένος, με βαριά καρδιά, με θολωμένα μάτια, ανέβηκα την σκάλα του σπιτιού κι ευρέθηκα μέσα στην σάλα, που εσυνήθιζε να κάθεται ο πατέρας άλλοτε αυτήν την ώρα. Κανείς δεν

ήτο μέσα. Μ' όλα ταύτα ένα μεγάλο βάρος εσηκώθηκν από τα στήθη μου και ανέπνευσα. Τα όπλα του εκρέμοντο εις τον τοίχον· το κομβολόγι, το τσιμπούκι του, τα πράγματα όσα ειχεν άλλοτε τριγύρω του, ήσαν αυτού: Δεν έπαθ' ο πατέρας τίποτε! Και από την χαράν μου δεν επαραξενεύθηκα πως όλ' αυτά τα πράγματα ήσαν καμπόσο σκονισμένα, και δεν επρόσεξα τον γέρο υπηρέτη μου, που έτριβε τα μάτια του εμπρός μου διά να βεβαιωθεί αν είμαι εγώ τω όντι ή μήπως ονειρεύεται.

Στις σωματικές και ψυχικές ταλαιπωρίες του Σελήμ προστέθηκαν τώρα και οι οικογενειακές συμφορές: οι αρχές συνέλαβαν και σκότωσαν τον ανυπότακτο αδερφό, η μάνα του πέθανε και ο πατέρας του, την αγάπη του οποίου τόσο επιζητούσε, δεν τον δεχόταν πια για παιδί του. Στο μεταξύ κι ο ίδιος κατηγορήθηκε για τη φυγάδευση του αδελφού του και φυλακίστηκε ένα χρόνο. Μετά την απόλυσή του πολέμησε και πάλι εναντίον των Ρώσων, επέστρεψε, παντρεύτηκε και απέκτησε τρία παιδιά. Σε νέα στράτευσή του αιχμαλωτίστηκε από τους Ρώσους. Τους φόβους του για κακή μεταχείριση τους διαδέχτηκε η έκπληξη· η ανθρωπιά των εχθρών του σ' αντίθεση με την ταπείνωση, που είχε δεχτεί από τους συμπατριώτες του, τον ενθουσίασε. Αυτό είχε ως συνέπεια την ανάπτυξη των ρωσόφιλων αισθημάτων του (Μοσκόβ). Στο μεταξύ έχασε τη γυναίκα του και τα τρία παιδιά του και έρημος πια εγκαταστάθηκε στην Καϊνάρτζα, περιμένοντας με λαχτάρα τους Ρώσους.

3

[Και ο Τούρκος έμεινε Τούρκος]

Την επαύριον, ολίγον αργά, μετέβημεν αμφότεροι προς επίσκεψίν του. Εύρομεν αυτόν κείμενον εντός του σκοτεινού οικίσκου του επι τετριμμένης **ψιάθου**.* Το συμπαθητικόν εκείνο πρόσωπόν του κατέστη σχεδόν αγνώριστον. Αι ωχραί αυτού σάρκες εφάινοντο τώρα έτι μάλλον **εξωδηκυίαι*** και χαλαραί. Αγρία τις σκυθρωπότης εδέσποζεν αυτού γιγνομένη έτι μάλλον επαισθητή ένεκα της προς τα δεξιά διαδρομής του στόματος και του ετέρου των μεγάλων αυτού οφθαλμών. Η χειρ και το σκέλος αυτού το δεξιόν κατέστησαν δυσκίνητα, ως είπεν ο ιατρός· μετά την σημερινήν όμως εξέτασιν επείθετο ότι το κακόν θα παρέλθη ταύτην την φοράν τόσω βελτιωμένην εύρισκε την κατάστασιν του νοσούντος.

Ο δύστηνος Σελήμ, ότε με είδεν ενώπιόν του, εδοκίμασε να μειδιάση το αλησμόνητον εκείνο μελαγχολικόν μειδιάμά του· το σώμα μου ανετριχίασε. Τόσω αποτροπαίως αγρία απέβη η όψις του, ως εκ της νοσηράς αλλοιώσεως των χαρακτηριστικών

του! Δάκρυα ανέβησαν εις τους οφθαλμούς μου, και ότε ο Σελήμ τα παρετήρησεν, ήρχισε να κλαίη ως παιδίον, κρύψας το πρόσωπον εντός της χειρός του. Εκάθησα παρ' αυτώ, έλαβον την χείρα του εντός της ιδικής μου και:

— Τι έχεις, τω είπον, αγαθέ μου φίλε; Περαιστικά να τα κάμει ο Θεός!

Ο Σελήμ μέχρι της στιγμής εκείνης δεν επρόφερε λέξιν ερραγίσθη δε τώρα η καρδια μου, ότε ήκουσα την ισχνήν άλλως τε και κλαυθμηράν φωνήν του, ακουομένην ούτω, ως να εξήρχετο εκ τάφου τινός κειμένου υπό την ψίαθόν του.

— Δόξα τω Θεώ! είπεν ο δυστυχής στένων· με βλέπεις τι έχω!

— Δεν είναι τίποτε, τω είπον. Ο **δόκτωρ εφέντης*** με διαβεβαιώνει ότι το κακόν επέρασε πλέον και θα γίνεις καλά μετ' ολίγον. Αλλά πώς σου ήλθε λοιπόν τοιαύτη συμφορά; Πώς έβλαψες τον εαυτόν σου; Τόση πάλιν χαρά, έτσι στα χαμένα, γίνεται; Ο γιατρός με λέγει πως το έπαθες από την χαράν σου!

— Μην το λέγεις αυτό! εκλαυθυμίρυσεν ο νοσών με αποδοκιμαστικήν χειρονομίαν. Άμποτε να ήτο χαρά!... Εμένα μ' έγγραφεν ο Θεός ν' αποθάνω από την λύπη μου!... Αλήθεια, κι εγώ ενόμιζα πως θα χαρώ... μα δεν γίνεται.

Κει συγκεντρώσας τας ασθενείς αυτού δυνάμεις, εξηκολούθησεν ο Τούρκος λαλών με την κλαυθμηρώς εκλείπουσαν φωνήν του, με το αλγεινώς μελαγχολικόν αυτού βλέμμα προσηλωμένον επί των οφθαλμών μου.

— Ο πατέρας μου και η μητέρα μου ήσαν ισλάμ... Εγώ κι όλοι οι **οσμηνλήδες*** κτήμα του Σουλτάνου... Το αίμα καμιά φορά νερό γίνεται;... Πώς ν' αρνηθώ το αίμα μου!... Να προδώσω τον αφέντη μου!... Να πάγω με τους Ρούσους!... Αυτή η φοβερή ιδέα μ' εβασάνισε μια νύχτα, όλη νύχτα... Μια νύχτα, όλη νύχτα επάλευεν ο νους με την καρδιά μου... Επάνω στα ξημερώματα... από την λύπη μου, από τη συλλογή μου, μ' αποφάνηκε...

Τα βλέμματα του ιατρού εκπεπληγμένα συνηντήθησαν μετά των εδικών μου ουχ ήττον εκπεπληγμένου. Ότε ο Σελήμ ανέκτησε δυνάμεις:

— Αλλά τι ανάγκη, λοιπόν, ευλογημένε, τω είπον, τι ανάγκη να συλλογίζεσαι τόσον! Δεν έβλεπες την δουλειάν σου;

— Οι Ρούσοι ήλθαν πάλιν εις την Βουλγαρία! είπεν εκείνος φιλοτίμως· δεν το έμαθες ακόμη;

— Ω! τους ψεύτας, τους κακούργους! ανεφώνησα τότε, ολίγον έλειψε να καταστρέψουν την ζωήν ενός ανθρώπου. Δεν σε υπεσχέθην εγώ να σε φέρω τας μόνας αληθινάς ειδήσεις; Μάθε λοιπόν από εμένα, φίλε μου, ότι ούτε ήλθε, ούτε θα ξαναέλθει πλέον Ρώσος εις την χώραν του Σουλτάνου.

— Αν αγαπάς τον Θεόν σου! ανεφώνησεν έξαλλος, πλην οδυνηρώς ο Τούρκος. Αλήθεια, δεν ήλθαν; Έλα να σε φιλήσω! Οι οφθαλμοί του ήστραψαν απαισιώς. — Αν αγαπάς τον Θεόν σου! Δεν θα έλθουν πλέον;

Ο ιατρός παρεμβάς αίφνης μεταξύ ημών με απώθησεν αποτόμως από της κλίνης του νοσούντος, αποταθείς δε προς αυτόν σοβαρώς:

— Φίλε μου, τω είπεν, έχεις ανάγκην ησυχίας· άφησε τους Ρώσους να κουρεύονται και κοίταξε την υγείαν σου!

Ασυνάρτητοι τινές λέξεις του Σελήμ έφθασαν μέχρις ημών· την επιφώνησιν: Αλλάχ! Αλλάχ! την ήκουσα διακεκριμένος.

Ότε ο ιατρός ηγέρθη από της στρωμνής του νοσούντος και με ητένισεν, είχε το πρόσωπον λευκόν ως πανίον και τους οφθαλμούς διεσταλμένους εκ φρίκης.

— Πάγει, επέλλισε με τρέμοντα χείλη. Τον εσκότωσε η χαρά του!...

Δευτέρα προσβολή της νόσου έθηκε πέρας εις τας βασάνους του γηραιού στρατιώτου και: ο Τούρκος έμεινε Τούρκος.

καλπάκι: (λ. τουρκ.) στρογγυλό κάλυμμα του κεφαλιού από μάλλινο ύφασμα, στρατιωτικό πηλήκιο.

απήρον: αποχωρούσαν, έφευγαν.

Ρουμ: (λ. τουρκ.) Έλληνας.

1. Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι πρόκειται για τουρκική οικογένεια όπου ίσχυε η πολυγαμία.

κινιασμένα: κιτρινωπά· βαμμένα με κινά.

άτι: το πολεμικό άλογο, το γεροδεμένο άλογο.

μπαϊράμι: (λ. τουρκ.) θρησκευτική γιορτή των μουσουλμάνων.

τιπελίδικο: μυτερό.

τζαμεντάνι: (λ. τουρκ.) σάκκος.

ποτούρι: μάλλινο στενό παντελόνι.

τοζλούκια: (λ. τουρκ.) περικνημίδες. **δόκτωρ εφέντης:** γιατρός.

οσμανλήδες: οθωμανοί

Σερασκέρης: (λ. τουρκ.) αρχιστράτηγος.

κισμέτι: (λ. αραβική)· η μοίρα, το πεπρωμένο.

τουμπελέκι: (λ. τουρκ.) μακρύ λαϊκό τύμπανο.

μεντέρι και μιντέρι: σοφάς, στρώμα, ανάκλιτρο.

2. Ο Κριμαϊκός πόλεμος άρχισε το 1854 και τελείωσε το 1856.

Σιλίστρια: πόλη της Βουλγαρίας (το βυζαντινό Δορύστολο).

κεμέρι: φαρδιά ζώνη με θήκες.

ψιάθος: η ψάθα. **εξωδηκυϊαι:** πρησμένες.

Το Τρυγούδι του Σίρου.

Πίνακ ο Μουσ. Πραγματ.
la voir la...

P. ΓΑΛΑΝΑΚΗ: «Ο βίος του Ισμαήλ Φερίκ Πασά»

Σύντομη περίληψη

Το μυθιστόρημα είναι βασισμένο στη ζωή του Ισμαήλ Φερίκ πασά και του αδελφού του, Αντώνιου Καμπάνη-Παπαδάκη, υπαρκτών προσώπων του 19ου αιώνα. Στην τουρκοκρατούμενη Κρήτη, στις αρχές του 19ου αιώνα, σε μια επίθεση Τουρκοαιγυπτίων στο οροπέδιο του Λασιθίου, ύστερα από τη σφαγή του πατέρα και την καταδίωξη της μητέρας τους, αιχμαλωτίζονται δύο αδέρφια, ο Αντώνης και ο Εμμανουήλ. Ο Αντώνης οδηγείται στην Κων/πολη, αλλά καταφέρνει να διαφύγει στην Οδησό, όπου υιοθετείται από πλούσια οικογένεια, μορφώνεται, προκόβει, γυρίζει και εγκαθίσταται στην Αθήνα. Ο μικρότερος αδελφός, ο Εμμανουήλ, οδηγείται στην Αίγυπτο, όπου αναγκάζεται να αλλάξει θρησκεία και όνομα (Ισμαήλ Σελίμ) και να παρακολουθήσει μαθήματα στη Στρατιωτική σχολή του Καΐρου. Ανεβαίνει στη στρατιωτική ιεραρχία (γίνεται Φερίκ), κερδίζει τη φιλία του Ιμπραήμ και παίρνει το αξίωμα του πασά. Μισόν αιώνα μετά την αιχμαλωσία του, ο Ισμαήλ Φερίκ είναι πια Υπουργός πολέμου της Αιγύπτου και, κατά τραγική ειρωνεία, αποστέλλεται στην Κρήτη, για να βοηθήσει τους Τούρκους στην καταστολή της Επανάστασης (1866-1868), την οποία χρηματοδοτεί ο Αντώνης. Το Λασίθι παραδίδεται από τους Τούρκους στις φλόγες και ο Ισμαήλ Φερίκ σκοτώνεται ή δολοφονείται ή αυτοκτονεί. **Το απόσπασμα αναφέρεται στον πρώτο καιρό της εκπαίδευσής του στη Στρατιωτική σχολή του Καΐρου.**

<< Ο Ισμαήλ Φερίκ χαιρόταν να τους ρωτά για τα φυτά και για τα ζώα, γιατί ανακάλυψε ότι πολλά συνέπιπταν με όσα γνώριζε, όχι μονάχα κατά τη μορφή, μα και τον ήχο, την αφή, τη γεύση και τη μυρωδιά. Έμαθε πως, αν ένα τοπίο είναι κυρίως όραση και ακοή, η φύση είναι όλες μαζί οι πέντε αισθήσεις. Η υπόμνηση γνώριμων πραγμάτων τού χάρισε την πρώτη νικητήρια αναφορά στην ελληνική του ζωή. Η σύμπτωση τους έμοιαζε να τον οδηγεί σε μυστικό αρραβώνα με τους συμμαθητές, που του μιλούσαν για τα αιγοπρόβατα, τη γάτα, το σκύλο, το σκορπιό, το περιστέρι, τη συκομουριά, το στάρι, το λινάρι, το μπαμπάκι, την πικροδάφνη, το τριαντάφυλλο, τα όσπρια και τα λαχανικά. Ένωθε ωστόσο πως, για να τελειώσει την συγγένεια, όφειλε ν' αγαπήσει τη φοινικιά και την καμήλα, που είχε δει από μακριά κατεβαίνοντας τον Νείλο. Όφειλε να μάθει τις ιστορίες που ιεραρχούσαν διαφορετικά τις ψυχές στο βασίλειο των φυτών και των ζώων, κατά το σύντομο ύπνο τους ως τη μετεμψύχωση. Όφειλε τέλος ν' αγαπήσει τους συμμαθητές. Το σκούρο δέρμα τους ως το καφέ, τα υγρά βαθύχρωμα μάτια, το πιάσιμο των χεριών στον περίπατο, τις λυρικές προσφωνήσεις, τον όρκο στον Μωχάμετ Άλη. Τον εθνικισμό τους που, χωρίς να είναι αδικαιολόγητος, μετέτρεπε καμία φορά την αρετή σε κακία. Άκακοι πάντως οι ίδιοι, μάθαιναν την αλαζονεία και την τεχνική της ευρωπαϊκής στρατιωτικής εκπαίδευσης, τεντώνοντας το μυαλό τους ως τα άκρα της ατομικής φιλοδοξίας.

Ξαφνιάστηκε όταν κατάλαβε πως οι συμμαθητές του δεν τον ρωτούσαν ποτέ για τον τόπο που είχε στο μυαλό του, κι όταν αυτός άρχιζε να μιλά, εκείνοι έφευγαν αμίλητοι σαν μόλις να είχε τελειώσει η κουβέντα. Γνώριζαν πως ήταν Έλληνας αιχμάλωτος, απέναντί του όμως έδειχναν να ξέρουν πως ήταν ένα αγόρι με χαμένη μνήμη· ήθελαν να του την ξαναχαρίσουν μέσα από τις δικές τους αιγυπτιακές αναμνήσεις. Σκέφτηκε πως η απαγόρευση της πατρίδας του στη σχολή σήμαινε πιο πολύ την απαγόρευση όσων εικόνων κι αισθημάτων τη ζωογονούσαν. Οι καινούργιες γλώσσες που μάθαινε, αραβικά, τούρκικα, και γαλλικά, όφειλαν ν' αντικαταστήσουν τον παλιό του κόσμο μ' έναν πλήρη και φανταστικό, που θα εκτόπιζε τον παλιό, ώσπου να γίνει αυτός μόνο ο χειροπιαστός κόσμος του ώριμου άντρα. Αν και διαισθανόταν πως, καμιά φορά, ο αεικίνητος ίσκιος του ανύπαρκτου συνοδεύει το ώριμο σώμα παίζοντας γύρω του, όπως ο σκύλος με τον αφέντη του >>.

Γιώργος Ιωάννου, "Τα παρατσούκλια", Η σαρκοφάγος. Πεζογραφήματα, Αθήνα, εκδ. Κέδρος, 1992, σσ. 35-40.

Συνάντησα προχτές στο δρόμο έναν παλιό συμμαθητή μου, φαλακρό πια και σχεδόν γερασμένο, που μου έκανε φριχτά παράπονα, ότι δήθεν τον βλέπω στο δρόμο και δεν τον χαιρετάω. Τον άκουσα για αρκετή ώρα σιωπηλός και μετά βιάστηκα ν' αναγνωρίσω την ενοχή μου για να τον ξεφορτωθώ μια ώρα αρχύτερα. Σαν χωρίσαμε, άθελά μου πήρα ν' ανασκαλεύω τα περασμένα. Το αίμα μου φούντωσε. Αυτό το τέρας που είχε τώρα το θράσος να μου κάνει και παράπονα, ήταν ένας απ' τους μεγαλύτερους διώκτες και βασανιστές μου, όταν ήμασταν μαζί στο σχολείο. Κυρίως αυτός διαλαλούσε τα απειράριθμα παρατσούκλια μου, παριστάνοντας μάλιστα, όσο μπορούσε πιο γελοία, και τον τρόπο που μιλούσα. Η αληθεια είναι: ότι νέα παρατσούκλια δεν μου έβγαζε γιατί δεν ήταν σε θέση, έδειχνε όμως ιδιαίτερο ζήλο για τη διάδοση των ήδη γνωστών. Αυτός επίσης ο ουραγοτάγκος ήταν που μετέφερε τα παρατσούκλια του σχολείου στη γειτονιά μου και το αντίστροφο, κι αυτός πάλι με την παρέα του μου τα φώναζαν ακόμα και μέσα στο δρόμο, όταν πήγαινα βόλτα με τους γονείς μου. Νομίζει το χαϊβάνι πως δεν τα θυμάμαι πια ή ότι έχω ψυχή επιπόλαια σαν τη δικιά του. ***Ξεχνάει όμως ή συγχωρεί ποτέ ένας άνθρωπος με σώες τις φρένες τα βασανιστήρια που του κάνουνε; Πώς λοιπόν να ξεχάσω κι εγώ αυτά που τράβηξα απ' την πρώτη ακόμα τάξη του δημοτικού σχολείου;***

Πρώτα πρώτα το άλλο, το παλιό μου επίθετο, ήταν ένα αστείο παρατσούκλι. Και δεν ήταν ανάγκη να το πουν οι άλλοι, έπρεπε κάθε τόσο να το δηλώνω μονάχος μου. Μικρόν ορισμένοι με ξεμονάχιαζαν και μ' έβαζαν να το επαναλαμβάνω κάνοντας πως δεν το καλάκουσαν. Πεθαίνανε κάθε φορά στα γέλια. Στο σχολείο πάλι, όσο ανέβαινα τις τάξεις, το πράγμα καταντούσε μαρτύριο. Μόλις άρχιζαν να φωνάζουν κατάλογο, σφίγγονταν η καρδιά μου, ίδρωναν τα χέρια μου και μ' έπιανε τρεμούλα. Στο μεταξύ, ο καθηγητής είχε φωνάξει δυο τρεις φορές το επίθετό μου, ώσπου ν' ακούσει το άψυχο παρών που έβγαζα, μέσα σε μια τάξη σκασμένη κιόλας στα γέλια. Κάποτε ένας απαίσιος καθηγητής της μουσικής, μεγάλος σπάρος, διέκοψε τον κατάλογο, με πρόσταξε να σηκωθώ και μου έκανε στριμμένα: "Γιατί δε φωνάζεις δυνατά, ρε μπούφε;" Αυτό ήθελαν κι οι άλλοι, τους πετούσε νέα τροφή. Για μεγάλο διάστημα, εκτός από πολλά άλλα, ήμουν και ο "μπούφος" της τάξεως. Οι κακοηθέστεροι προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να το

κάνουν γνωστό σ' ολόκληρο το γυμνάσιο. Επεδίωκαν μάλιστα να διηγούνται το περιστατικό, ενώ βρισκόμουν κάπως κοντά στην παρέα τους για να τ' ακούω κι εγώ και να σκάω [...].

Όταν όμως παίχτηκε κάποτε στο θέατρο μια οπερέτα με τίτλο *Οικογένεια Βατραχιάν* και γέμισαν οι τοίχοι αφίσες, ολόκληρο το σόι μου έπεσε άρρωστο. Κανένας τους δεν ήθελε να βγει στο δρόμο. Εγώ σχεδόν το χάρηκε γιατί επιτέλους τους έβλεπα κι αυτούς να υποφέρουν απ' τ' όνομά μας. Ευτυχώς όμως που έτυχε να είναι καλοκαίρι γιατί αλλιώς εγώ επρόκειτο να τραβήξω τα μαρτύρια των εβραίων στο σχολείο. Και τώρα καμιά φορά ακούω στο ραδιόφωνο την οπερέτα αυτή, που είναι πράγματι πολύ αστεία. Καρφί όμως δεν μου καίγεται. Ακόμα κι επιτήδες να μας το κάνουν, διόλου δεν μ' ενδιαφέρει. Μακάρια να μπορούσαν να την παίζουν μέρα νύχτα για να ευφραίνομαι.

Το ευτύχημα ήταν πως το γυμνάσιο βρισκονταν σε άλλη περιφέρεια απ' το δημοτικό που είχα βγάλει κι έτσι στα παρατσούκλια του γυμνασίου δεν προστέθηκαν κι εκείνα του δημοτικού. Γιατί εκεί πια ήταν που μου είχαν ζεματίσει την ψυχή. Η δασκάλα μας, μια ανεκδιήγητη γκεργκέφω, μόλις με είδε ζαρωμένον στο θρανίο παρατήρησε: "εσύ παιδί μου, κάνεις σαν σκαντζόχοιρος". Όλα τα παιδιά γέλασαν κι απ' το πρώτο κιάλας διάλειμμα άρχισαν να μου το φωνάζουν. Η δασκάλα κατευχαριστημένη το επανέλαβε και τη δεύτερη ώρα. Στην αρχή όλοι μου φώναζαν το παρατσούκλι κοροϊδευτικά. Κατόπι, αντί να το ξεχάσουν, το συνήθισαν και το 'λεγαν χωρίς ιδιαίτερη κακία, σαν ένα οποιοδήποτε όνομα. Εγώ όμως αδύνατο να το συνηθίσω, κάθε μέρα με πλήγωνε πιο βαθιά. Ιδίως όταν παίζαμε ποδόσφαιρο κι ήθελαν να τους δώσω πάσα, τότε το "Σκαντζόχοιρε, Σκαντόχοιρε" αντηχούσε σ' όλους τους τόνους.

Άρχισα να μην παίζω με κανέναν. Έπαιζα μόνος μου στην αυλή μας διάφορα παιχνίδια. Έβρισκα δυο φωλιές μερμήγκια διαφορετικά σε χρώμα και μέγεθος. Επειδή ήμουν πολύ ξανθός, ήθελα η μια φωλιά να έχει ξανθά μερμήγκια. Η άλλη είχε μελαχρινά με μεγάλα ευκίνητα πόδια. Δεν ήταν δύσκολο να βρεθούν. Έπαιρνα τότε ένα απ' τα ξανθά, που ήταν πιο αδύναμα, και το 'ριχνα μέσα στην τρύπα της φωλιάς, εκεί όπου έβραζαν τα μαύρα μερμήγκια. Αυτά έζωναν αμέσως το ξανθό, το δάγκωναν από παντού, το τραβολογούσαν, και τελικά, μέσα σ' ένα συνωστισμό, το 'σερναν μισοπεθαμένο στη φωλιά τους. "Πάει ο σκαντζόχοιρος", έλεγα πικραμένος [...].

Τα βράδια, συνήθως την ώρα που τρώγαμε, περνούσαν παρέες παρέες τα παιδιά κάτω απ' το σπίτι και ούρλιαζαν στα σκοτεινά τα διάφορα παρατσούκλια μου. Μέχρι τραγούδια μου είχαν βγάλει. Μόνο εγώ τα άκουγα, οι δικοί μου χαμπάρι δεν είχαν. Μ' έπιανε τότε σφίξιμο στο στομάχι, χλώμιαζα, κι αφήνοντας το φαγητό στη μέση έτρεχα να κοιμηθώ ή μάλλον να κρυφτώ κάτω απ' τα στρωσίδια [...].

Ήρθε όμως μέρα, που το κακό στο σχολείο παράγινε. Δίπλα μου στο θρανίο καθόταν ένα παιδί, που του είχα ιδιαίτερη αδυναμία. Δε θυμάμαι πια τ' όνομά του θυμάμαι όμως που φορούσε ναυτικά, παιδικά ρούχα της μόδας τότε. Ένα πρωί, στο διάλειμμα, η δασκάλα με κάλεσε στο γραφείο. Μέσα περίμενε μια άγνωστή μου κλαμένη γυναίκα, που μόλις μπήκα μ' αγκάλιασε και με φιλούσε. Κατόπι μου εξήγησε πως ο φίλος μου, λίγο προτού ξεψυχήσει, παραμιλούσε κι έλεγε συνεχώς τ' όνομά μου. Πάλι καλά που δεν έλεγε κι αυτός το παρατσούκλι μου -όλα να τα περιμένεις. Στα σαράντα του, η φρικαλέα εκείνη δασκάλα φρόντισε να διορθώσει κάπως τα πράγματα. Είχαν στείλει στο σχολείο φακελάκια με κόλλυβα και γλυκά παξιμάδια. Η κυρία μας, αφού φόρεσε τελετουργικά κάτι μαύρα μανικέτια απ' τον καρπό ως τον αγκώνα για να μη λερωθεί, είπε μελιστάλαχτα: "Ο σκαντζόχοιρος θα πάρει από δύο, γιατί ήταν φίλος του". Το χτύπημα ήταν αβάσταχτο. Σηκώθηκα κι έφυγα κλαίγοντας πικρά. Έπεσα στο σπίτι με πυρετό. Δεν ήθελα να ξαναπάω στο σχολείο ούτε να βγω έξω. Μάταια προσπαθούσαν να με πείσουν, ότι παραπνοήθηκαν στη δασκάλα, που φυσικά όχι μόνο τ' αρνήθηκε όλα, μα δήλωσε πως μ' αγαπούσε ιδιαίτερα.

Τις επόμενες μέρες δεν μ' έστειλαν σχολείο. Η μάνα μου κάθε πρωί μου φορούσε τα καλά μου, μού 'βαζε ένα καπέλο, και μ' έστελνε στο γειτονικό Σείχ-Σου [...]. Αυτό σαν να με γιάτρευε κάπως. Την άλλη χρονιά με γράψανε σ' άλλο σχολείο. Τώρα πια ούτε οι πιο κακόγλωσσοι και φαρμακεροί φίλοι και συνάδελφοί μου τολμούν να μου βγάλουν παρατσούκλι. Το πράγμα σχεδόν με στενοχωρεί. Φαίνεται πως με το πέρασμα του χρόνου η φωνή μου, η μορφή μου, η σκέψη μου, το βάδισμά μου, πήραν επιτέλους να μου ταιριάζουν, ίσως και να διορθώθηκαν, ενώ πρώτα ήταν ίσως πρόωρα και παράταιρα επάνω μου. Με τους περισσότερους όμως απ' αυτούς συμβαίνει τ' αντίθετο. Βέβαια, θα έχει παίξει κάποιο ρόλο και το γεγονός πως έχω γίνει εγώ ο ίδιος πια άσος στο να κολλώ παρατσούκλια και κάμπουσα που έστειλα συστημένα κάποτε σε ορισμένους απόκοτους και γελοίους, τους ζεμάτισαν τόσο, που δεν ξανάβγαλαν άχνα. Κρίμα που δεν ανακάλυψα την μέθοδο αυτή πιο μπροστά.

Όπως όμως κι αν έχει το πράγμα, τώρα καταλαβαίνω πόσο μαρτύρησα κάποτε απ' το τίποτε και πόση επίδραση είχαν πάνω σ' όλη μου τη ζωή εκείνα τα παρατσούκλια.

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΡΙΒΙΖΑ: Το αληθινό παραμύθι της βίας

Η εκφοβιστική και επιθετική συμπεριφορά παιδιών εναντίον συμμαθητών τους είναι ένα πολύμορφο και πολυδιάστατο φαινόμενο, η έκταση και η σοβαρότητα του οποίου δύσκολα αναγνωρίζονται. Κυρίως επειδή τα θύματα φοβούνται να το εξομολογηθούν, οι δάσκαλοι δυσκολεύονται να το χειριστούν και τα σχολεία διστάζουν να το παραδεχτούν λόγω του αρνητικού αντίκτυπου που θα έχει στην εικόνα και στη φήμη τους. Η σχολική βία ξεκινάει από κοροϊδευτικές παρατηρήσεις, προσβλητικές εκφράσεις, διασπορά ψιθύρων με στόχο τον στιγματισμό και αποκλεισμό του θύματος από σχολικές παρέες, κλιμακώνεται με την καταστροφή ή κλοπή αντικειμένων ιδιοκτησίας του, συχνά εκτρέπεται σε σωματική βία. Στην αρχή απλά σπρωξίματα και στη συνέχεια ακραίες μορφές επιθετικότητας.

Η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει να γίνεται ο εκφοβισμός διαδικτυακά ή με μηνύματα σε κινητά τηλέφωνα. Σκηνές βίας βιντεοσκοπούνται και διανέμονται ευρύτατα, καθιστώντας την εμπειρία ακόμη πιο επώδυνη για τα θύματα και οδηγώντας τα ακόμη και στην αυτοκτονία. Είναι σφάλμα να πιστεύουμε ότι το φαινόμενο ξεκινάει και σταματάει στα σχολεία. Έχει βαθιές ρίζες και μακροπρόθεσμα καταστρεπτικές για την κοινωνία συνέπειες. Οι συμπεριφορές παγιώνονται και επαναλαμβάνονται στην οικογένεια, στον στρατό, στον εργασιακό χώρο. Εγκληματολογικές έρευνες δείχνουν ότι το επιθετικό παιδί στο σχολείο είναι ο αυριανός άντρας που θα κακοποιεί τη σύζυγό του. Αλλά και οι θύτες, σύμφωνα με έρευνες του Αμερικανικού Ιατρικού Συλλόγου, είναι πολλές φορές θύματα σωματικής τιμωρίας, οικογενειακής βίας και βλαπτικών επιρροών της τηλεόρασης.

Τα σχολεία πρέπει να ξεκινάνε όχι με την υπόθεση ότι είναι απίθανο να συμβαίνουν τέτοια περιστατικά στους χώρους τους, αλλά αντίθετα ότι είναι πολύ πιθανόν και να καταστρώνουν εμπεριστατωμένα σχέδια πρόληψης και αντιμετώπισης του προβλήματος. Το θέμα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο συζητήσεων στην τάξη, οι σχολικές βιβλιοθήκες να εφοδιάζονται με παιδικά βιβλία σχετικού περιεχομένου, οι διάδρομοι, οι αυλές και οι δυσπρόσιτοι χώροι να επιτηρούνται τακτικά και οι μαθητές να ενθαρρύνονται να εκμυστηρεύονται στους διδάσκοντες τα παράπονά τους, πράγμα το οποίο βέβαια προϋποθέτει σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ τους. Μια τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης και η δημοσιοποίησή της θα βοηθούσε αρκετά.

Καλό θα είναι ο γονιός να ρωτάει το παιδί του πώς του φέρονται οι συμμαθητές του, ιδίως αν το παιδί βρίσκει δικαιολογίες για να μην πηγαίνει στο σχολείο, παραπονιέται συχνά ότι είναι άρρωστο τα πρωινά, κάνει σκασιαρχείο, δυσκολεύεται να συγκεντρωθεί στη μελέτη, επιστρέφει από το σχολείο με γρατσουνιές, μελανιές, ρούχα σκισμένα ή βιβλία κατεστραμμένα, κλείνεται στον εαυτό του, αρχίζει να ψευδίζει, δεν έχει όρεξη για φαγητό, ζητάει παραπάνω χαρτζιλίκι, αρχίζει να κλέβει, φέρεται με επιθετικό τρόπο στα μικρότερα αδέρφια του, κλαίει τα βράδια στο κρεβάτι ή τυραννιέται από εφιάλτες, ή προτιμάει να κάνει παρέα με ενηλίκους παρά με παιδιά. Όλα αυτά μπορεί να οφείλονται σε πολλούς και διάφορους λόγους, αλλά ***καλό θα είναι ο γονιός να ερευνά το θέμα διακριτικά και να επικοινωνεί με το σχολείο, ούτως ώστε να ενημερώνονται οι γονείς των παιδιών που ασκούν βία και να παραπέμπονται ενδεχομένως στις κατάλληλες υπηρεσίες.***

Ας μην ξεχνάμε ότι συχνά χρίζουν βοήθειας όχι μόνο τα παιδιά τα οποία υφίστανται, αλλά και τα παιδιά τα οποία ασκούν βία, καθώς και οι οικογένειές τους. Επίσης, δεν αποκλείεται οι ιδιότητες του θύτη και του θύματος να συμπίπτουν στο ίδιο παιδί.

* Ο Ευγένιος Τριβιζάς είναι νομικός, καθηγητής Εγκληματολογίας στο Πανεπιστήμιο του Ρέντινγκ και συγγραφέας παιδικών βιβλίων.

Ελένη Βακαλό : Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ Του κόσμου (1978).

Μπορεί κάποιος να γεννηθεί κακός ή καλός; Η κακία και η καλοσύνη βρίσκονται στο DNA του καθενός μας ή μήπως είναι καθαρά ζήτημα προσωπικής επιλογής; Αν τελικά αποδεχτούμε πως η συμπεριφορά μας πηγάζει από ένα από τα παραπάνω, αμέσως θα γεννηθεί ένα άλλο ζήτημα προς διερεύνηση: το κατά πόσον είναι δυνατόν, να αλλάξει ολοκληρωτικά η συμπεριφορά ενός ανθρώπου; Και αν κάτι τέτοιο καθίσταται εφικτό, τι είναι αυτό που τελικά προκαλεί αυτή την ριζική αναμόρφωση; Η ζωή έχει ήδη αποδείξει αρκετές φορές, πως κανένας μας δεν είναι αποκλειστικά καλός ή κακός και ότι ανά πάσα στιγμή όλοι είμαστε ικανοί να κάνουμε το μέγιστο κακό. Θα υπάρξουν στιγμές στη ζωή μας που θα γίνουμε, είτε το επιδιώκουμε είτε όχι, κακοί με τους γύρω μας επειδή οι δεδομένες συνθήκες μάς το υπαγορεύουν ή τουλάχιστον επειδή θεωρούμε πως μονάχα καταστρέφοντας κάποιον θα επιτύχουμε. Με τον πλέον τραγικό τρόπο έχει επίσης αποκαλυφθεί πως άτομα υπεράνω υποψίας έχουν κατά καιρούς διαπράξει τα πιο ειδεχθή εγκλήματα. Ποια είναι ωστόσο η βαθύτερη αιτία που μετατρέπει ένα φιλήσυχο άτομο σε ένα κακό άνθρωπο; Η Ελένη Βακαλό, στο ποίημα που ακολουθεί επιδιώκει, να καταδείξει τα αίτια που γεννούν το κακό στην ανθρώπινη ψυχή. Και μας αποδεικνύει και αυτή με την σειρά της, πως και ένας κατά τα φαινόμενα καλός άνθρωπος, δύναται να πληγώσει τον συνάνθρωπό του τη στιγμή που εκείνος όντας πεσμένος, το μόνο που αναζητά είναι μία χείρα βοήθειας.

Θα σας πω πώς έγινε

Έτσι είναι η σειρά

Ένας μικρός καλός άνθρωπος αντάμωσε στο

δρόμο του έναν χτυπημένο

Τόσο δα μακριά από κείνον ήτανε πεσμένος και λυπήθηκε

Τόσο πολύ λυπήθηκε

που ύστερα φοβήθηκε

Πριν κοντά του να πλησιάσει για να σκύψει να

τον πιάσει, σκέφτηκε καλύτερα

Τι τα θες τι τα γυρεύεις

Κάποιος άλλος θα βρεθεί από τόσους εδώ γύρω,

να ψυχοπονέσει τον καημένο

Και καλύτερα να πούμε

Ούτε πως τον έχω δει

Και επειδή φοβήθηκε

Έτσι συλλογίστηκε

Τάχα δεν θα είναι φταίχτης, ποιον χτυπούν χωρίς να φταίξει;

Και καλά του κάνουνε αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες

Άρχισε λοιπόν και κείνος

Από πάνω να χτυπά

Αρχή του παραμυθιού καλημέρα σας

Ο φόβος, η αδιαφορία, το μίσος/απέχθεια μπορούν να γεννήσουν αρνητικά συναισθήματα και να οδηγήσουν σε άκρως επιθετικές συμπεριφορές. Δεν βοηθάς διότι φοβάσαι. Ο φόβος σε ακινητοποιεί. Για ποιόν ακριβώς λόγο να βοηθήσεις έναν παντελώς άγνωστο σου; Τι θα αποκομίσεις; Στην καλύτερη περίπτωση ένα “ευχαριστώ”- μα αυτό πια δεν έχει καμία αξία...(!) Στην χειρότερη θα βρεθείς μπλεγμένος δίχως να το αντιληφθείς σε κάτι μεγαλύτερο και ισχυρότερο από εσένα. Συνεπώς επιλέγεις την εύκολη λύση: λες στον εαυτό σου, κάποιος άλλος θα βρεθεί να συντρέξει και απομακρύνεσαι όσο πιο γρήγορα μπορείς..**Η φυγή σου, σε παθητικοποιεί. Σε καθιστά λιγότερο άνθρωπο.** Ωστόσο καθώς θα φεύγεις, θα αναρωτηθείς τι έκανε ο άνθρωπος αυτός για να βρεθεί σε αυτή την κατάσταση; Και τότε ίσως να νοιώσεις κάποια αποστροφή επειδή είσαι πεπεισμένος ότι κατά κάποιον τρόπο είναι ένοχος. Ένοχος; Ποιο έγκλημα διέπραξε; Ίσως γιατί επέλεξε να μην υποταχθεί όπως έκανες εσύ. Ίσως επειδή ενώ είχε επίγνωση της δυσκολίας του αγώνα που έδινε, αποφάσισε να τον συνεχίσει. Κρίθηκε ένοχος διότι επιδίωξε να διαταράξει την τάξη- που κάποιοι άλλοι είχαν επιβάλει στον κόσμο- και που εσύ είχες αποδεχτεί με την σιωπή σου. Για όλα αυτά, **τον καταδικάζεις και του επιβάλλεις την ποινή** τελειώνεις αυτό που οι άλλοι άφησαν στη μέση. **Και έτσι ο άλλοτε καλός μετατρέπεται ξαφνικά σε έναν κακό άνθρωπο...**

Πηγή: <http://frapress.gr>

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ ΔΡΑΣΗΣ: ΣΤΑΣΙΝΟΥ ΑΙΚ. ΠΕ02

